

ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

Підручник

ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

Підручник

За ред. В. М. Поліщука

УДК 159.924.7:316.6

П 86

Рекомендовано вченою радою Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка. Протокол № 2 від 18 жовтня 2020 р.

Рецензенти:

С.О. Ставицька – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри соціальної психології та психотерапії Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова;

М.В. Папуча – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя;

В.А. Чернобровкіна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології та педагогіки Національного університету «Києво-Могилянська академія»

Автори:

В.М. Поліщук, Н.М. Ільїна, С.А. Поліщук, Ю.Ю. Савченко, С.О. Мисник, Ю.В. Рябко, Г.Д. Шейко

Психологія сім'ї: підручник / за ред. В. М. Поліщука. Суми:
П 86 Університетська книга, 2021. 248 с.

ISBN 978-966-680-985-1

У підручнику викладено реалії і перспективи психологічних особливостей повсякденних сімейних взаємин (дошлюбний період – шлюбний період; функціональне значення вікових криз як об'єктивних, або нормативних, і суб'єктивних, або ненормативних, явищ у життєвому шляху людини; типологія сімей, стилі і цінності подружнього спілкування; навчання і виховання і дітей; особливості психологічної консультативної допомоги) в умовах часто несприятливої суспільної глобалізації, позначеної кризовими, екстремальними і надзвичайними життєвими ситуаціями.

Наголошується на соціальній значущості психологічної просвіти про сім'ю для людини в громадянському суспільстві.

Підручник адресовано різновіковим суб'єктам сімейних і родинних взаємин для пізнання та самопізнання усіх сімейних соціальних ролей незалежно від власного сімейного статусу.

УДК 159.924.7:316.6

ISBN 978-966-680-985-1

© Поліщук В.М., Ільїна Н.М., Поліщук С.А.
та ін., 2020

© ПФ «Видавництво "Університетська
книга"», 2021

Зміст

Передмова	5
Розділ 1. Сім'я як соціальний інститут довготривалих суспільно-економічних трансформацій	10
1.1. Сім'я в соціальному календарному вимірі «минуле – нинішнє – майбутнє»	11
1.2. Глобалізація суспільних відносин в освітньому просторі і повсякденні сімейні взаємини	22
1.3. Вікові кризи і прогнозування перспектив індивідуального сімейного життя	28
1.4. «Дошлюбний період – післяшлюбний період»: типові закономірності	36
1.5. Діти і батьки: «дитячі детермінанти» у ставленні та розумінні своїх батьків	48
1.6. Батьки і діти: «батьківські детермінанти» в ставленні та розумінні своїх дітей	58
Список літератури	75
Розділ 2. Кохання і шлюб: споконвічний пошук істин сімейного таїнства	76
2.1. Історико-психологічні уявлення про кохання і шлюб	76
2.2. Історичні етнопсихологічні уявлення про шлюб в Україні	90
Список літератури	96
Розділ 3. Структурно-функціональна типологія сімей	98
3.1. Типові історичні наукові уявлення про психологію сім'ї	98
3.2. Соціально-психологічна сутність сім'ї (типи, тенденції розвитку)	103
3.3. Традиційні функції сім'ї як консервативна основа її стабільної життєдіяльності	109
Список літератури	118
Розділ 4. Спілкування в сім'ї	120
4.1. Подружнє спілкування: базові прояви та закономірності	120
4.2. Повсякденні життєві ризики для подружнього сприятливого спілкування	136

4.3. Азбука батьківського спілкування	151
Список літератури	161
Розділ 5. Сімейні конфлікти	162
5.1. Сім'я і навколишня конфліктна дійсність	162
5.2. Конфлікти батьків і дітей	186
5.3. Профілактика подружніх конфліктів	193
Список літератури	202
Розділ 6. Статеворольові уявлення дітей дошкільного віку	207
6.1. Особливості сімейної статевої соціалізації дітей (базові тенденції)	207
6.2. Психокорекція неадекватних статеворольових уявлень у дітей дошкільного віку	216
Список літератури	222
Розділ 7. Психологічна допомога сім'ї	224
7.1. Психологічна допомога дітям розлучених батьків	224
7.2. Психологічна допомога членам сім'ї важкохворого	230
7.3. Психологічна допомога помираючим членам сім'ї	237
Список літератури	244
Післямова	246

Навчальне видання

Поліщук Валерій Миколайович
Льїна Ніна Михайлівна
Поліщук Світлана Анатоліївна та ін.

Психологія сім'ї

Підручник

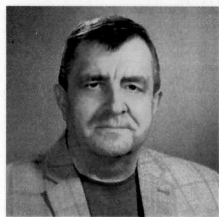
Директор видавництва Р.В. Кочубей
Дизайн обкладинки В.Б. Гайдабрус
Комп'ютерна верстка О.І. Молодецька

Підписано до друку 15.12.2020
Формат 60x84 1/16. Папір офсетний
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 14,4. Обл.-вид. арк. 15,4
Тираж 300 прим. Замовлення № Д21-01/31

Відділ реалізації. Тел.: (067) 542-08-01. E-mail: info@book.sumy.ua
ПФ «Видавництво «Університетська книга»»
40000, м. Суми, Покровська площа, 6
Тел.: (0542) 65-75-85. E-mail: publish@book.sumy.ua
www.book.sumy.ua, newlearning.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5966 від 24.01.2018

Віддруковано на обладнанні
ПФ «Видавництво «Університетська книга»»

**Поліщук Валерій
Миколайович** – доктор
психологічних наук,
професор, професор
Київського університету
імені Бориса Грінченка

**Ільїна Ніна
Михайлівна** – кандидат
психологічних наук,
доцент, доцент
Глухівського
національного
педагогічного
університету імені
Олександра Довженка

**Поліщук Світлана
Анатоліївна** – кандидат
психологічних наук,
доцент, старший
науковий співробітник
Інституту соціальної та
політичної психології
НАПН України

**Савченко Юрій
Юрійович** – кандидат
психологічних наук,
доцент, доцент
Київського університету
імені Бориса Грінченка

**Мисник Світлана
Олексіївна** – викладач
Глухівського
національного
педагогічного
університету імені
Олександра Довженка

**Рябко Юрій
Володимирович** –
викладач Глухівського
національного
педагогічного
університету імені
Олександра Довженка

Шейко Галина Дмитрівна –
викладач Глухівського
національного
педагогічного університету
імені Олександра
Довженка

ISBN 978-966-680-985-1

9 789666 809851